

Efterfrågan stiger
SID 4

Höga räntekostnader är
det största problemet
SID 10

Anläggningsbyggandet
planar ut på hög nivå
SID 16

Maskinleveranser, nedgång
från hög nivå
SID 13

Bättre tidsplanering
underlättar säkerheten
SID 22

MASKINENTREPRENÖRERNAS MEKO-RAPPORTERING SOMMARRAPPORT 2024

I väntan på vändningen

Jag är glad att kunna presentera den senaste utgåvan av vår MEKO-rapport, en viktig resurs för alla inom maskinentreprenadbranschen. MEKO står för Maskinentreprenörernas konfidensindikator och har sedan starten 2015 varit en central del av vårt arbete för att förstå och kommunicera branschens tillstånd och framtidsutsikter.

I början av sommaren, en period som traditionellt innebär högsäsong för maskinentreprenörerna, är konfidensvärdet för maj 2024 på en historiskt låg nivå. Trots att vi befinner oss i denna svåra situation ser vi positiva tecken på en återhämtning. Förtroendet för marknadens utveckling har stärkts sedan förra mätningen i november 2023, och vi förväntar oss en fortsatt uppgång under det kommande halvåret. Signalerna i MEKO ligger i linje med tidigare kända rapporter om tillståndet i svensk ekonomi. Lågkonjunkturen beräknas även där ha nått botten och en återhämtning kan börja ta form under andra halvåret i år, stärkt av fallande inflation, räntesänkningen i maj och kommande förväntade räntesänkningar.

Arbetsvolymen har stabiliserats sedan november, och förväntas öka med 4 procent inom sex månader. Investeringar i VA, kraftledning, skog/trädgård samt drift och underhåll av infrastruktur har sett en viss tillväxt, medan bostadsbyggande och kommersiella projekt har minskat. Orderstocken har ökat med 5 procent sedan november, vilket tyder på förbättrad framförhållning och ökad aktivitet de kommande tolv månaderna.

Maskinstockens värde har ökat med 3 procent det senaste halvåret, främst på grund av inköp av miljövän-

ligare maskiner och tillväxt i verksamheten. Faktureringsläget har stabiliserats efter en långsam försämring sedan maj 2022. Hälften av medlemsföretagen menar att läget är normalt för säsongen, och en fjärdedel ser det som under det normala. Beläggningsgraden har minskat något men har stabiliserats över det senaste halvåret, vilket ger en indikation på en potentiell förbättring.

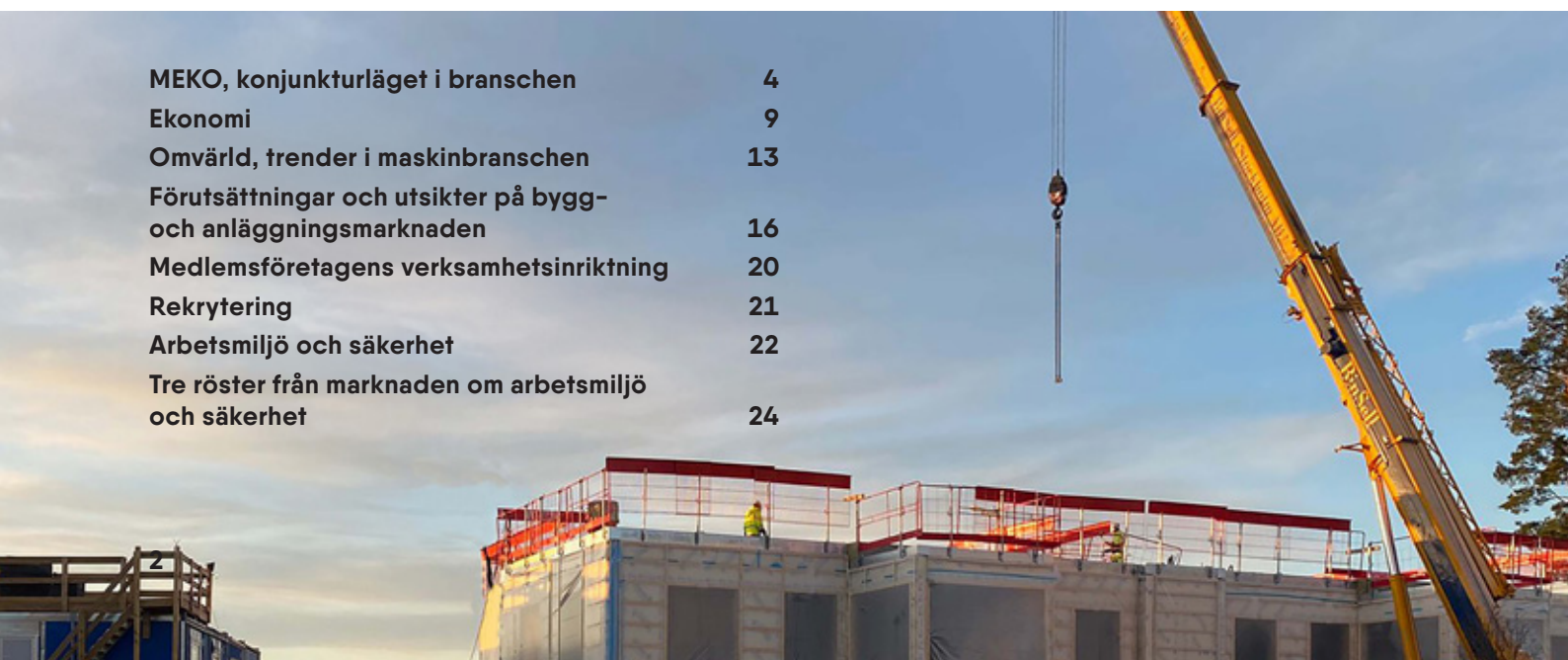
Efterfrågan på tjänster har ökat med 4 procent sedan november, vilket går emot de tidigare förväntningarna om en nedgång. Hamnarbete, återvinning, transporttjänster, industri och handel har sett de största ökningarna, och prognoserna visar att efterfrågan kommer att fortsätta öka med ytterligare 3 procent inom de kommande sex månaderna.

Med dessa positiva trender och våra medlemmars anpassningsförmåga ser vi fram emot en starkare och mer hållbar framtid för maskinentreprenörerna. Låt oss tillsammans arbeta för att dra nytta av dessa möjligheter och stärka vår position på marknaden.

Anders Robertsson,
Vd Maskinentreprenörerna

MEKO, konjunkturläget i branschen	4
Ekonomi	9
Omvärld, trender i maskinbranschen	13
Förutsättningar och utsikter på bygg- och anläggningsmarknaden	16
Medlemsföretagens verksamhetsinriktning	20
Rekrytering	21
Arbetsmiljö och säkerhet	22
Tre röster från marknaden om arbetsmiljö och säkerhet	24

SAMMANFATTANDE PUNKTER

- Maskinentreprenörernas konfidensindikator (MEKO) för maj 2024 visar en rejäl återhämtning sedan förra mätningen i november 2023. Utfallet blev mycket bättre än vad som förväntades.
- Trots allt är värdet i maj i år något svagare än vid samma period 2023 och därmed det svagaste majvärdet som uppmätts.
- Panelens bedömning av läget om sex månader visar en fortsatt försiktig återhämtning, men också att läget väntas vara bättre om sex månader trots att det branschen då traditionellt befinner sig i lågsäsong.
- Orderstock, maskinstock och efterfrågan på tjänster har ökat sedan förra mätningen i november 2023.
- Arbetsvolymen i maj är i stort sett oförändrad sedan mätningen i november förra året, men har sjunkit kraftigt under de senaste två åren. Liksom i den förra mätningen i november är det bostadsbyggandet, och särskilt byggandet av flerbostadshus, som står för den största nedgången, enligt medlemsföretagen.
- Sex månader framåt väntas arbetsvolymen växa med närmare 4 procent jämfört med idag. Medlemsföretagens förväntar sig ett ökat bostadsbyggande, särskilt inom flerbostadshus, men också en ökning i byggandet av kommersiella lokaler, industrilokaler och inom VA.
- Det är arbetsvolym, orderstock och efterfrågan på tjänster som väntas öka under de kommande sex månaderna, medan övriga delparametrar snarare ser ut att plana ut.
- Omkring hälften av företagen menar att orderläget, beläggningsgraden, faktureringsläget och efterfrågan är i nivå med vad som är normalt för säsongen. Cirka en tredjedel anser att situationen är sämre än normalt.
- Den svenska tillväxten väntas bli marginellt positiv i år tack vare en förväntad ökning av hushållens konsumtion. Samtidigt ser bruttoinvesteringarna ut att minska. En bred och tydlig återhämtning väntas 2025.
- Nära 45 procent av de intervjuade företagen uppger att höga räntekostnader är det största problemet just nu och därmed fortsätter denna faktor att utgöra det främsta hotet på marknaden. Dels bromsar ett högre ränteläge investeringar generellt och bostadsbyggandet i synnerhet, dels blir räntekostnaderna belastande för medlemsföretagen egen ekonomi.
- En fjärdedel av de intervjuade företagen har behövt säga upp fast personal. Utvecklingen blev inte så illa som befarades. 2 av 10 planerar att göra förändringar i verksamheten under det kommande halvåret. Det handlar främst om att sälja maskiner och utrustning, spara in på rörliga och fasta kostnader och ta uppdrag som man vanligtvis inte arbetar med. En marginell andel av de tillfrågade väntas behöva minska sin personalstyrka.
- De påbörjade husbyggnadsinvesteringarna väntas krympa med 5 procent i år och sedan öka med lika mycket 2025.
- Anläggningsbyggandet ser ut att minska marginellt med 1 procent i år och sedan växa med 5 procent 2025.
- Jämfört med föregående rapport i december är personalstyrkan mer stabil. 64 procent av tillfrågade medlemsföretag har oförändrad personalstyrka i maj i år jämfört med samma period förra året.

MEKO KONJUNKTURLÄGET I BRANSCHEN

Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO

Förklaring till mätningen

Alla medlemsföretag har möjlighet att delta i Maskinentreprenörernas konjunkturundersökning som genomförs två gånger per år i samband med att konjunkturrapporten tas fram. Dels finns en fast panel med 80 företag, som kontaktas via telefon, dels skickas en webbaserad enkät ut till alla övriga medlemsföretag. Undersökningen belyser hur medlemsföretagen upplever konjunkturläget, beläggningsgraden, orderstocken och annat som ligger till grund för beräkningen av Maskinentreprenörernas MEKO-värden. Det sammanlagda resultatet redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels för de sex olika delparametrarna i branschen, dels vägs positiva och negativa svar från delparametrarna samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO. Förutom de 80 telefonbaserade intervjuerna kommer antalet svar att variera mellan undersökningstillfällena. I webenkäten händer det också att enkäterna inte fylls i komplett. I denna rapport baseras MEKO på i genomsnitt 370 svar som lämnades under maj månad.

Återhämtning från låg nivå

Maskinentreprenörernas konfidensindikator för maj 2024 ger flera intressanta signaler. Dels finns det en tydlig kraft i återhämtningen från den mycket låga nivån i november 2023 dels väntas läget vara ännu bättre om sex månader trots att branschen går in i lågsäsong. Även om det är en markant uppgång för den samlade konfidensindikatorn i juni jämfört med situationen för sex månader sedan måste ändå läget betecknas som svagt. MEKO-värdet ligger trots allt bara strax över 100, vilket indikerar ett positivt stämningsläge. Detta trots att man befinner sig i högsäsong. Panelens bedömning av läget om sex månader visar att man räknar med en fortsatt återhämtning. Det förväntade värdet ligger i nivå med november 2021.

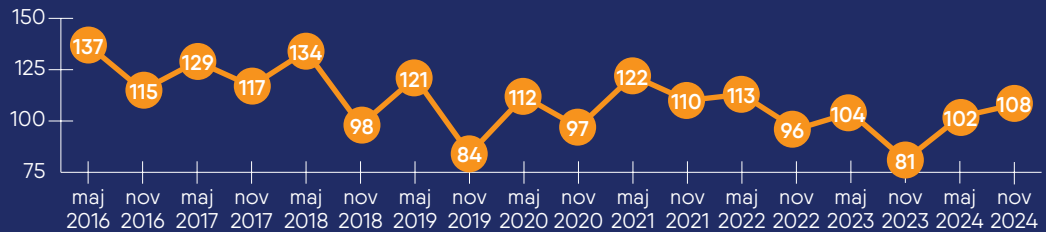
Är botten passerad?

Efter det historiskt svaga MEKO-värdet i november 2023 signalerar nu panelen av medlemsföretag att en försiktig förbättring av marknaden har inletts. Att värdet fortsätter att förbättras i höst är intressant mot bakgrund av att Riksbanken nyligen sänkt styrräntan och väntas genomföra ytterligare sänkningar under andra halvåret. Detta är en viktig drivkraft för en återhämtning på bygg- och fastighetsmarknaden som innebär såväl ekonomiska som psykologiska effekter.

MEKO

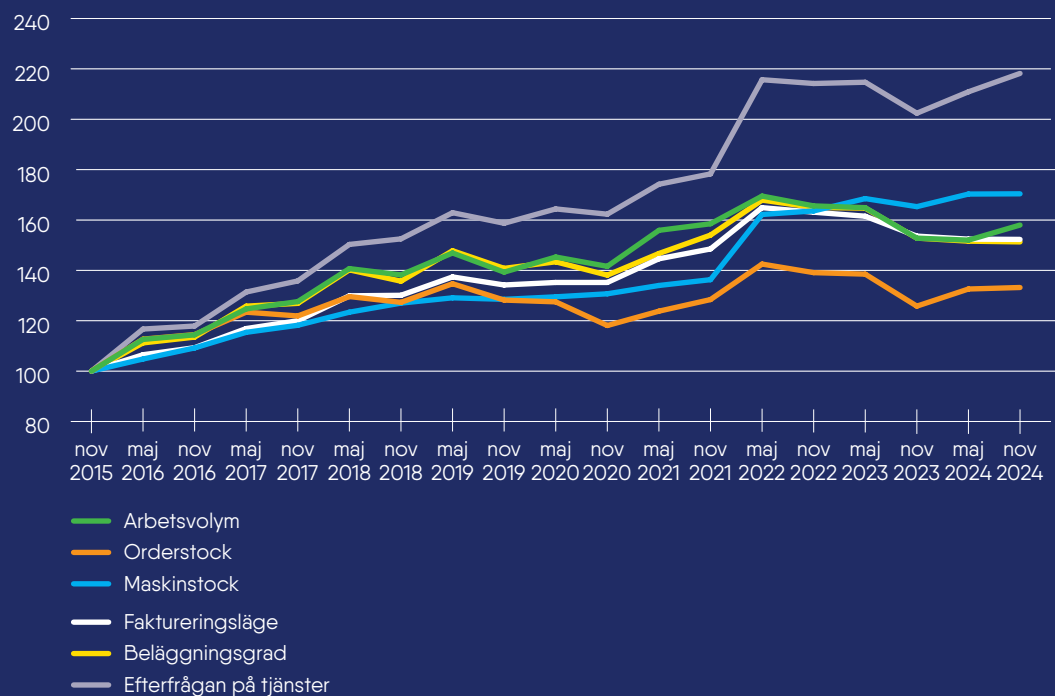
nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24
97	122	110	113	96	104	81	102	108

Notera att uträkningen av delparametrarna och MEKO görs på olika sätt och kan därför inte jämföras. MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka), respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge. Delparametrarna tar hänsyn till den procentuella utvecklingen och räknas sedan om till ett index. Från och med november 2023 baseras MEKO-värdet och delparametrarna på svar från både telefonintervjuer och webenkäter. Eftersom svaren är fler än tidigare undersökningar och även kommer att variera från gång till gång, anpassas beräkningen så att resultaten är jämförbara med tidigare undersökningar.

Delparametrar till MEKO

Nedan redovisas de sex delparametrarna som vägs samman till MEKO-värdet. Delparametrarna redovisas som index i absoluta tal så att man kan se styrkan i förändringarna.

Arbetsvolym

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24
141,6	155,9	158,5	169,5	165,6	164,9	152,8	152,0	158,0

Arbetsvolymen i maj är i stort sett oförändrad sedan mätningen i november förra året, men har sjunkit kraftigt under de senaste två åren. Värdet är nu tillbaka på en nivå som är något lägre än i maj 2021, men bättre än pandemiåret 2020. Liksom i den förra mätningen i november är det bostadsbyggandet, och särskilt byggandet av flerbostadshus, som står för den största nedgången, enligt medlemsföretagen. Det är inte bara på bostads- sidan som minskningar skett utan även när det kommer till byggande av kontor, handel, hotell och industri. Man kan notera vissa uppgångar i arbetsvolymen när det gäller investeringar i VA, kraftledning, skog/trädgård samt drift och underhåll av väg- och järnvägsinfrastruktur. Det har skett en tillväxt av ordrar på beställarsidan bland annat från Trafikverket, kommunala företag, skogsföretag och energiföretag. Samtidigt uppger medlemsföretagen att de har minskat från privata och kommunala fastighets- och bostadsbolag, byggtreprenörer och industriföretag. De svarande medlemsföretagen beskriver ett nuläge som inte är lika negativt som förväntat för sex månader sedan.

Den nuvarande minskningen i arbetsvolym väntas ha nått ett bottenläge och vara 4 procent högre om ett halvår. Medlemsföretagens förväntar sig ett ökat bostadsbyggande, särskilt inom flerbostadshus, bland kommunala bostads- och fastighetsbolag. Även en ökning i byggandet av kommersiella lokaler, industrilokaler och inom VA väntas. Underhåll och drift av väg och järnväg förväntas däremot att minska, liksom arbete i gruva/stenbrott/ deponi. Medlemsföretagen räknar också med en fortsatt minskad arbetsvolym från privata fastighetsägare.

Orderstock

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24
118,1	123,8	128,4	142,5	139,1	138,5	125,8	132,6	133,2

Orderstocken har ökat sedan mätningen i november förra året, då den verkar ha nått sin bottennivå för denna gång. Uppgången sedan i november är cirka 5 procent. Uppgången till trots, är årets maj-värde fortsatt lägre än de senaste två årens maj-mätningar, men samtidigt högre än under 2021. Orderstocken ger en indikation om framförhållningen i uppdrag och hur aktiviteten i verksamheten kan komma att se ut nästkommande år. De största uppgångarna står projekt inom flerbostadshus, handel, industri, återvinning/ avfallshantering och hamn för. Minskande orderstock i maj finns inom VA, gruva/stenbrott/deponi och drift och underhåll av väg/järnväg enligt medlemsföretagen. Inom VA är det en något större andel som anger att orderstocken minskat jämfört med andelen som anger att den har ökat.

Medlemsföretagen uppger att Trafikverket och energiföretag har ökat sin ordervolym medan privata fastighetsägare och bostadsbolag samt byggtreprenörer är beställare som har minskat ordervolymen i störst omfattning. Bland kommunala beställare är det snarare ett oförändrat läge. Medlemsföretagen upplever generellt ett normalläge men också en sämre framförhållning för ordrar än normalt. Även inför de kommande tolv månaderna beskrivs orderläget som normalt för säsongen av drygt 50 procent av företagen, som sämre än normalt av 33 procent, medan 10 procent ser ett bättre orderläge än normalt. Flera delar inom bygg- och anläggningssektorn har haft en kontinuerlig efterfrågan samtidigt som bostadsbyggandet har minskat kraftigt. Under kommande halvår förväntas en svagt uppåtgående utveckling.

Maskinstock (värde i kronor)

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24
130,7	134,0	136,3	162,2	163,6	168,5	165,3	170,3	170,4

Maskinstockens utveckling beskriver det ekonomiska värdet på maskinparken idag jämfört med för ett halvår sedan, samt det bedömda värdet om ett halvår. Mätningen syftar till att följa hur medlemsföretagen hanterar maskinparken och vad som ligger till grund för beslut om investeringar eller avyttringar. Enligt medlemsföretagen har maskinstockens värde ökat med 3 procent det senaste halvåret och väntas ligga kvar på ungefär samma nivå om sex månader. Utvecklingen under det senaste halvåret har inte gått i negativ riktning, vilket förväntades i mätningen i november. Den vanligaste orsaken till att maskinstockens värde ökat är inköp av miljövänligare maskiner, vilket angavs av vart fjärde företag. Detta kan jämföras med 1 av 10 bolag i novembermätningen. Tillväxt i verksamheten är den näst vanligaste orsaken. Av företagen som har minskat maskinstocken är det främst på grund av förändringar i uppdragen (38 procent), därefter på grund av nedskärningar eller ekonomiska behov (25 procent vardera). Under kommande halvår väntas en utveckling i sidled. Inköp av elektriska maskiner är något som fler företag planerar under kommande halvår. Av de företag som planerar att öka maskinstocken anger 37 procent att de kommer att köpa in elektriska maskiner jämfört med 15 procent i november. Även förändringar i kravställan på maskiner är en orsak till en ökad maskinstock. Färre väntas sälja maskiner på grund av ekonomiska skäl om ett halvår.

Faktureringsläge

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24
135,2	144,6	148,5	164,9	163,1	161,5	153,6	152,4	152,3

Faktureringsläget har försämrats stadigt sedan i maj 2022 men under de senaste sex månaderna har takten bromsat in radikalt. Nedgången har skett från en hög nivå med en topp under 2022. Lägesbilden påminner ganska mycket om den för ett halvår sedan. Omkring hälften av medlemsföretagen menar att faktureringsläget är normalt för säsongen och en dryg fjärdedel menar att faktureringsläget är under det normala. Situationen för sex månader sedan var att 6 av 10 företag tyckte att faktureringsläget var normalt för säsongen. Faktureringsläget väntas förbli oförändrat under kommande halvår.

Beläggningsgrad

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24
138,1	146,7	154,0	167,9	165,0	164,7	152,8	151,6	151,3

Beläggningsgraden har inte förändrats särskilt mycket på sex månader, men har minskat betydligt under de senaste två åren. Sedan fjolårets maj-mätning är det en nedgång med 8 procent. Utvecklingen har dock inte varit lika negativ som det förväntades för sex månader sedan. Hälften av företagen menar att beläggningsgraden är i nivå med vad som är normalt för säsongen medan cirka en tredjedel upplever att den är mindre än normalt. 1 av 8 medlemsföretag anser att beläggningsgraden är över den normala. Den samlade bilden tyder på ett fortsatt ganska svagt läge. Beläggningsgraden väntas, liksom faktureringsläge och maskinstock, ligga kvar på oförändrad nivå under kommande halvår.

Efterfrågan på tjänster

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24	nov-24
162,3	174,2	178,3	215,7	214,2	214,7	198,2	206,5	213,6

Efterfrågan har utvecklats positivt under det senaste halvåret efter att den sjönk i november-mätningen. Efterfrågan steg med 4 procent i maj, tvärt emot de förväntningar som medlemsföretagen hade kring utvecklingen i mätningen i november. Då väntade man sig en fortsatt efterfrågeminskning. Efterfrågeutvecklingen under de senaste sex månaderna kan jämföras med orderstocken, som också växte med ca 5 procent. Samtidigt menar mer än vart tredje företag att efterfrågan är under den normala för säsongen och cirka hälften att efterfrågan är normal för denna tid på året. Det är en bit kvar till toppnoteringarna under 2022 och första halvåret 2023. Utsikterna är dock mer positiva och fler tror på en fortsatt ökning under det kommande halvåret.

De projekt som har ökat mest är hamnarbete, återvinning- och avfallsanläggningar, transporttjänster, industri och handel, men också från byggandet av flerbostadshus trots en vikande orderingång inom bostadsbyggnad. Resultaten kan därmed vara början på en vändning för bostadsbyggnad, vilken i så fall sker från mycket låga nivåer. Störst efterfrågeminskning märks inom gruvor, stenbrott och deponi samt underhåll och drift inom infrastruktur. På sex månaders sikt väntas en fortsatt uppgång inom flera sektorer, vilka gynnas av ett något förbättrat konjunkturläge samt sjunkande räntor. Om sex månader väntas efterfrågan ha ökat med ytterligare 3 procent från dagens läge.

- Stigande efterfrågan på tjänster
- Orderstocken har förbättrats
- Ökande efterfrågan inom kommersiella lokaler och industri
- MEKO-värdet har vänt upp från en bottenivå

- Fortsatt lågt bostadsbyggande
- Arbetsvolym och beläggningsgrad pekar svagt nedåt
- Vart tredje medlemsföretag upplever ett sämre orderläge än normalt för säsongen

Resultaten från de olika parametrarna visar i mångt och mycket en utveckling i sidled sedan den förra MEKO-rapporteringen i november 2023. Beläggningsgrad, faktureringsläge och arbetsvolym är parametrar som ligger något under värdena i november förra året. Undantaget är efterfrågeläget, som har ökat. Detta ger en indikation om att läget väntas ljusna för medlemsföretagen. Även när det gäller arbetsvolymen bedömer företagen en uppåtgående trend under kommande halvår. Fortfarande är bostadsbyggandet på en låg nivå, men bilden är mer positiv när det kommer till husbyggnadsinvesteringarna inom bland annat handel, hotell och industri. När det kommer till flerbostadshus tror företagen också på en viss ökad efterfrågan särskilt för kommunala projekt. Andra sektorer som väntas öka är anläggningar inom avfall/återvinning, energi och VA. En stor del av företagen menar att läget är sämre än normalt för säsongen för många parametrar. Det gör att det generella marknadsläget just nu är svårbedömt och tvetydigt.

MEKO-värdet styrs av skillnaden mellan negativa och positiva svar. Det betyder att det är en betydande andel av de intervjuade företagen som upplever att konjunkturläget fortfarande är normalt för säsongen. Det förbättrade MEKO-värdet visar att flertalet av medlemmarna har en mer positiv utveckling och att den trenden väntas fortsätta under det kommande halvåret.

EKONOMI

Inflationen sjunker trots geopolitiska utmaningar

Tillväxten i världsekonomin väntas bromsa in något efter de senaste årens tillväxt på drygt 3 procent. Det är emellertid en splittrad bild, där USA, Kina och tillväxtmarknaderna agerar draglok, medan Europa kämpar i motvind. Tyskland redovisar näst intill nolltillväxt och såväl tysk som fransk industri hackar. Tjänstesektorn i Europa mår däremot bättre och har repat sig efter pandemin, dessutom visar arbetsmarknaden styrka och inflationen är snabbt på tillbakagång. I USA är ekonomin stark och inflationen har svårt att ge med sig. Centralbanken, Fed, tvingas därför skjuta fram de utlovade räntesänkningarna något. Därmed väntas Europas centralbank, ECB genomföra sin första räntesänkning före USA. Sveriges Riksbank har som bekant redan gjort sin första sänkning och fler lär komma under detta och nästa år. Som helhet väntas världsekonomin växa med i genomsnitt ca 3 procent årligen 2024–2025. USA:s tillväxt ser ut att bromsa in från 2,5 procent i år till 1,8 2025. Kina försöker med stimulanser hålla uppe tillväxten till 5,0 procent i år men därefter kan takten bromsa in till ca 4,5 procent.

För Euroområdet ser tillväxten ut att bli blygsamma ca 0,5 procent i år och strax över 1,5 procent nästa år. Det finns flera faktorer i omvärlden som kan påverka utvecklingen. Valet i USA kan få effekter på den internationella handeln. EU-valet får inverkan på hemmaplan i frågor gällande säkerhetspolitik, gröna investeringar och handelspolitiken. Kriget i Ukraina och dess fortsättning är en oroväckande osäkerhet. Däremot verkar risken för en eskalering av kriget i Israel ha minskat betydligt, vilket annars skulle kunna ge starka inflationsimpulser via oljepriset.

Återhämtningen är på gång

Sveriges BNP krympte marginellt 2023, bygginvesteringarna minskade och hushållens konsumtion sjönk. Den dystra situationen kvarstår även i år och tillväxten väntas bli begränsad. Kostnadsläget är högt, stämningläget och efterfrågan i näringslivet svagt. Arbetslösheten, som började stiga 2023 väntas öka kraftigt i år, vilket håller tillbaka konsumtionen samtidigt som bostadsbyggandet fortsätter pressas tillbaka. Exportindustrin utvecklas också svagt mot bakgrund av en svag efterfrågan från omvärlden. Prognosen för bruttoinvesteringarna är svagt negativ men det är i första hand byggsektorn som tynger medan investeringar i maskiner och inventarier fortsätter växa i maklig takt. Även om Sveriges ekonomi beräknas befinna sig i lågkonjunktur såväl 2024 som 2025 bör vi nu ha nått botten och en återhämtning kan börja ta form under andra halvåret i år. Inflationen har pressats tillbaka tack vare flera räntehöjningar. KPIF var i april 2,3 procent, vilket närmar sig Riksbankens mål på 2,0. Riksbanken sänkte styrräntan med 0,25 procentenheter till 3,75 i maj och om inflationsutsikterna står sig kan räntan sänkas ytterligare två gånger under andra halvåret enligt Riksbanken själva. Motorn i den ekonomiska återhämtningen blir hushållens konsumtion, som kan ta stöd i sänkta räntor och en viss ökning av sysselsättningen. Dessutom väntas anläggningsinvesteringarna utvecklas starkt i år och satsningar på försvaret bidrar till att statens konsumtion och investeringar växer förhållandevis kraftigt både 2024 och 2025.

Makroekonomiska nyckeltal	2022	2023	P2024	P2025
BNP	+2,7	-0,2	+0,5	+2,4
Hushållens konsumtion	+1,9	-2,5	+1,2	+3,1
Arbetslöshet	7,5	7,7	8,4	8,3
KPI, årsgenomsnitt	+8,4	+8,5	+3,0	+0,9
Bruttoinvesteringar ¹	+6,2	-1,5	-2,4	+1,7
– Byggnader och anläggningar ¹	+2,5	-5,6	-2,2	+1,7
– Maskiner och inventarier ¹	+7,7	+2,5	-1,6	-0,1
Styrränta i december	2,5	4,0	3,1	2,4

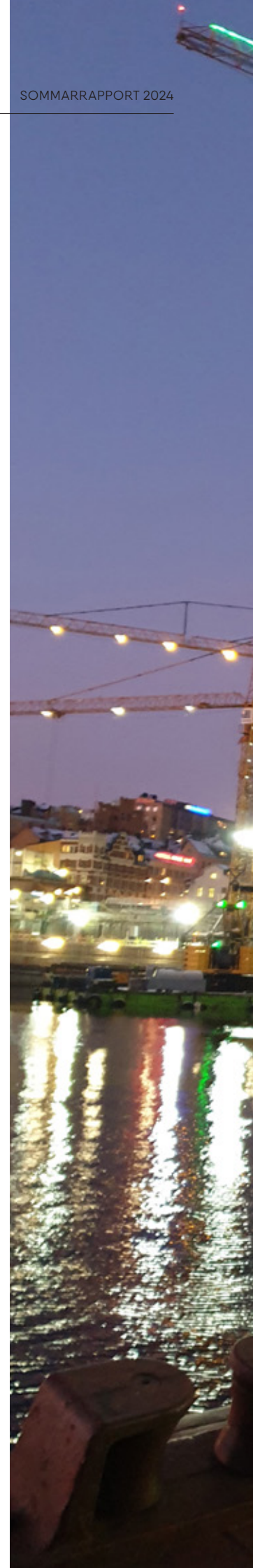
Uppdaterad 2024-05-27. Baserat på aktuella prognoser från relevanta prognosinstitut.

¹ Källa: Konjunkturinstitutet (KI) mars 2024.

Branschens ekonomiska utmaningar

Branschens medlemsföretag fortsätter att utmanas av flera ekonomiska faktorer. Nära 45 procent av de intervjuade företagen uppger att höga räntekostnader är det största problemet just nu och därmed fortsätter denna faktor att utgöra det främsta hotet på marknaden. Dels bromsar ett högre ränteläge investeringar generellt och bostadsbyggandet i synnerhet, dels blir räntekostnaderna belastande för medlemsföretagen egen ekonomi. Höga drivmedelskostnader anses också vara särskilt utmanande för verksamheten. Ökade priser på material och reservdelar påverkar också lönsamheten negativt, men anses inte ha lika stor påverkan som drivmedelspriserna. Den högre kostnadsmassan är svår att föra vidare till beställarledet, som i sin tur påverkas negativt av ökade kostnader och en svag efterfrågan. Ett bistert konjunkturläge leder generellt till osäkerhet och försiktighet hos beställarna enligt 4 av 10 medlemsföretag och en tredjedel av de intervjuade medlemsföretagen har upplevt att planerade projekt skjuts fram i tiden. Det är emellertid en betydligt lägre andel jämfört med rapporten i vintras då andelen översteg 45 procent.

Liksom i den senaste undersökningen i december förra året är det en fjärdedel av de tillfrågade medlemsföretagen som varit tvungna att göra förändringar i verksamheten. De vanligaste åtgärderna handlar om att spara in på rörliga och fasta kostnader, sälja maskiner och skjuta på investeringar. En fjärdedel har behövt säga upp fast personal. Signaler om uppsägningar kom redan i förra rapporten i vintras, då hälften av de tillfrågade räknade med att behöva varsla eller säga upp personal under det kommande halvåret. Utvecklingen blev därmed inte så illa som befarades. Knappt 20 procent planerar att göra förändringar i verksamheten under det kommande halvåret. Det handlar främst om att sälja maskiner och utrustning, spara in på rörliga och fasta kostnader och ta uppdrag som man vanligtvis inte arbetar med. Glädjande nog är det bara en marginell del av de tillfrågade som väntas behöva minska sin personalstyrka. Detta kan hänga ihop med att man upplever en något ljusare konjunktursituation och att verksamheten går in i sommarsäsongen då arbetsvolymen brukar öka.

Vilka förändringar planerar ni att göra det kommande halvåret?

Bas: 90

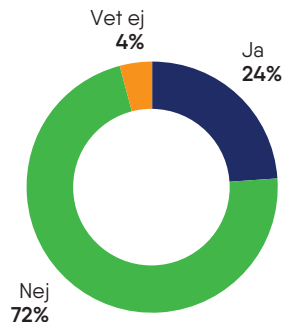
Hur långt fram i tiden sträcker sig pågående och planerade projekt?

	Totalt	0-4 anställda	5-9 anställda	10-24 anställda	25+ anställda
Mindre än 4 veckor	11%	14%	13%	4%	4%
4-6 veckor	6%	5%	11%	10%	2%
6-8 veckor	8%	8%	10%	4%	7%
2-3 månader	11%	11%	16%	8%	9%
3-4 månader	10%	10%	8%	10%	11%
4-6 månader	15%	13%	10%	22%	20%
6-8 månader	10%	10%	10%	8%	9%
8-10 månader	4%	3%	5%	12%	4%
10-12 månader	6%	5%	5%	4%	11%
1 år eller längre	15%	15%	11%	16%	22%
Annat/vet ej	4%	4%	3%	4%	2%

Baserat på 379 svar från medlemsföretag maj 2024.

Om man analyserar de intervjuades pågående och planerade projekt ser man att läget har ljusnat sedan förra rapporten i december. Projekten sträcker sig allt längre in på året och andelen med väldigt kort planeringshorisont har minskat. 25 procent av företagen har pågående och planerade projekt som sträcker sig mellan 1-3 månader. En något större andel har projekt som varar ett år eller längre jämfört med de som har projekt som varar max fyra veckor. 35 procent har pågående och planerade projekt som varar 3-8 månader. I förra undersökningen i december var denna andel 22 procent.

Har du sett några tecken på din lokala marknad, som kan tyda på en förestående konjunkturvändning?

Bas: 378

Det finns tecken på att konjunkturen är nära sitt bottenläge och att en återhämtning kan börja synas under andra halvåret i år. En viktig faktor är inte minst att inflationen har fallit tillbaka och börjar närma sig Riksbankens mål och att räntorna därmed passerat toppen.

En fjärdedel av de tillfrågade medlemsföretagen har sett tecken på den lokala marknaden som kan tyda på en förestående vändning i konjunkturen.

Tecken på en konjunkturvändning

Positivare tongångar hos kommunen

Fler förfrågningar

Positivare tongångar hos andra lokala aktörer på marknaden

Fler telefonsamtal och mail

Positivare tongångar hos byggtreprenörer

Vi har fler offerter ute

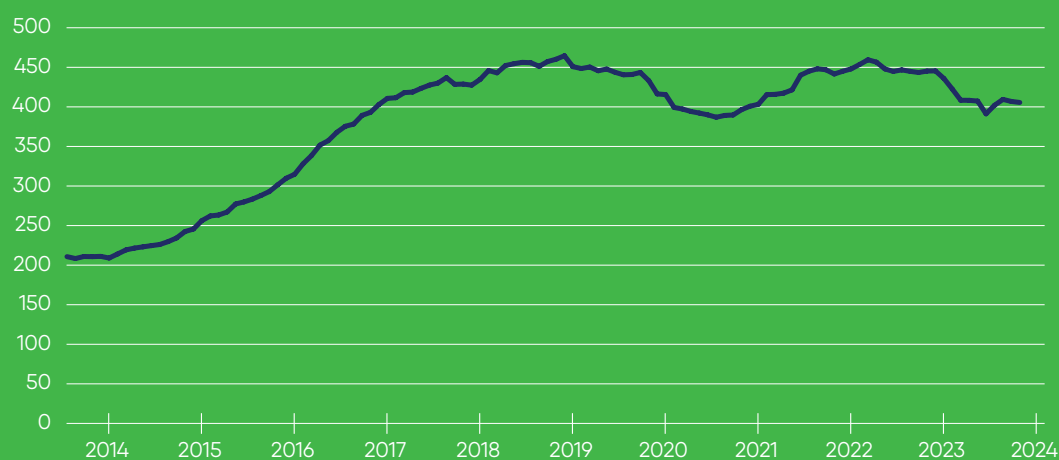
OMVÄRLD, TRENDER INOM MASKINER

Maskinentreprenörernas vardag och affärsmiljö påverkas av olika drivkrafter i omvärlden inom områdena ekonomi, samhälle, miljö och teknik. I denna rapport fokuserar vi helt och hållet på trender som rör maskinleveranser och teknikutveckling på anläggningsmarknaden. Trenderna baseras på intervjuer med större aktörer och branschorganisationen Maskinleverantörerna.

Maskinleveranser

Branschorganisationen Maskinleverantörerna, ML, samlar in och redovisar leveransstatistik från medlemsföretagen. De totala maskinleveranserna minskade med 12 procent under 2023. Nedgången skedde dock från en mycket hög nivå och efter en lång period av stadigt ökade leveranser, som gynnats av låga räntor och en positiv byggkonjunktur. Pandemin innebar visserligen ett hack i kurvan, men därefter återhämtade sig marknaden snabbt. De senaste två åren har en vikande byggmarknad, höjda räntor och en hög inflation inverkat negativt på maskinleveranserna liksom för många andra produkter relaterade till bygg- och anläggningssektorn. Nedgången i maskinleveranserna skedde dock med viss fördröjning jämfört med den övriga utvecklingen på byggmarknaden. Detta kan förklaras av de förseningar som skedde under pandemin då bristen på halvledare bromsade leveranserna. De senaste signalerna från medlemsföretagens ordergång är att försäljningen ser ut att plana ut under första halvåret i år. Under slutet av året finns det en chans till återhämtning i takt med att räntan fortsätter att sjunka.

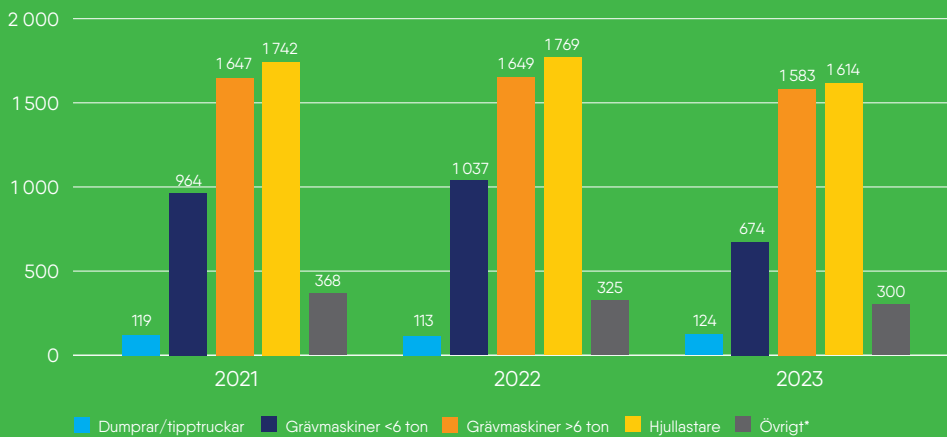
**Maskinleveranser, jordförflyttningsmaskiner 2014–2024,
rullande 12 månaders medeltal**

Avser ramstyrda dumprar, tipptruckar, grävmaskiner med hjul eller band, ramstyrda grävlastare, hjullastare, skidsteers, teleskoptruck, bandschaktare och vägghyvel.

Källa: Maskinleverantörerna

Maskinleveranser, jordförflyttningsmaskiner 2021–2023

* grävlastare ramstyrda, skidsteers, teleskoptruck, bandschaktare, väghyvel
Källa: Maskinleverantörerna

Tekniska trender, miljökrav

På miljöområdet har det stadigt skett förbättringar genom en kontinuerlig minskning av motorernas utsläpp. Nästa stora steg är så klart en omfattande elektrifiering, men ännu är denna utveckling i sin linda och av de ca 4 300 maskiner som såldes 2023 beräknas bara ungefär 60 ha varit elektriska. Det kvarstår en hel del tekniska och praktiska problem att lösa på byggsplatsen för att kunna klara dagens arbete med en elektrisk maskinpark. Fasta arbetsplatser, som tex gruvor, hanterar elektrifieringen på ett bra sätt. Att klara laddinfrastruktur och distribution av el på mobila arbetsplatser är däremot fortsatt en utmaning. En annan faktor är att batterier fortfarande är dyra och att kapaciteten behöver förbättras för att motsvara kraven på arbetsplatsen. Det räcker dock att titta tillbaka några år och reflektera över mobiltelefonernas utveckling i kapacitet, laddningstid och pris. Sannolikt kan man vänta sig en likadan utveckling inom elektrifierade fordon och maskiner. Trots allt kommer det troligen att dröja ytterligare ett tag innan de elektrifierade maskinerna har tagit över på bred front eftersom dieselmaskinerna har en lång livslängd och sannolikt inte skrotas i förväg. Parallellt pågår utvecklingen mot renare motorer och alternativa bränslen som vätgas, biogas och syntetiska. HVO används redan idag.

En framtida elektrifierad arbetsplats kommer sannolikt att fungera annorlunda mot idag. Nu är vi vana vid att dieselleveranser försörjer arbetsplatsen med bränsle, men i framtiden måste elförsörjningen vara på plats i förväg, vilket kräver längre planeringstid innan själva arbetet kan starta. Ett framtida alternativ skulle kunna vara mobila batterilösningar som försörjer arbetsplatsen löpande. Innan batteriernas kapacitet förbättrats finns det en tydlig risk att produktiviteten på byggarbetsplatsen försämras eftersom utnyttjandet av maskinerna blir lägre. Arbetet blir avbrutet av återkommande laddningsbehov, vilket drar ut på arbetstiden och också kan leda till ökade byggkostnader. Elektriska maskiner kräver mindre service och underhåll än dagens. Man kan fundera över om utsläppsfria maskiner i framtiden kommer att ha längre livslängd än nuvarande eftersom de inte riskerar att bli uttrangerade på grund av strängare miljökrav och utsläppsbegränsningar. Detta är exempel på faktorer som kan få stora konsekvenser för hur branschens aktörer kan komma att organisera sig och se ut i framtiden.

Tekniska trender, digitalisering

Den tekniska utvecklingen med allt smartare maskiner har pågått ett tag. Redan idag genereras en stor mängd data i maskinerna, men informationen används inte alltid i den utsträckning som är möjlig. En föregångare när det gäller att utnyttja smarta maskiner är gruvindustrin, där transporter av berg ska beräknas optimalt och rätt tidsmässigt. Liksom inom bilindustrin kommer arbetsfordon att utrustas med alltmer digital teknik, AI och uppkopplade tjänster. Här finns flera spännande visioner att fundera kring.

- Sjävlärande maskiner som i högre grad än idag kan stödja maskinföraren i sitt arbete och hitta bästa och effektivaste lösningen på ett problem. Arbetsplatsen blir därmed allt smartare när data konstant genereras, processas och analyseras. Informationen kan delas i realtid till användare långt från arbetsplatsen och genom AI blir maskinerna självlärande. Äger du maskinen så äger du den data som genereras från maskinen till företagen. Detta blir viktiga erfarenheter som sammanställs, analyseras och kan användas i framtida projekt för att öka effektiviteten.
- AI som beräknar när maskinen servas och som innebär att den körs optimalt för att förlänga livslängden och minska risken för haveri och akuta reparationer.
- Digitala bruksanvisningar och maskiner som fungerar som en kompletterande utbildningsplats och ger nya förare eller unga medarbetare viktig kunskap eller en daglig introduktion innan dagens arbete startar.

Samverkan mellan människa och maskin, erfarenhet och AI-genererad kunskap integreras alltmer. Detta ger å ena sidan ett stöd till föraren, men kan också öka kraven på de som hanterar maskinen. Det kan handla om högre krav på engelska för att förstå instruktioner och hantera information eller högre krav på matematik och en vana att arbeta digitalt. Att data på en byggarbetsplats genereras, digitaliseras och delas till samtliga medarbetare är en utveckling som pågått ett tag och samlas under begreppet BIM, Building Information Model. I framtiden kommer troligen instruktioner i allt högre grad ske digitalt, via en fast eller mobil skärm, som sedan dockas i maskinen där informationen används för att stödja maskinen och dess förare.

Trender inom förarmiljö och arbetsmiljö

Säkerhet och ergonomi är i ständig utveckling och har stort fokus i branschen. Belysning är en viktig faktor som ökar säkerheten och funktionaliteten på byggplatsen. Dessutom är stora delar av Sverige mörkt under långa perioder. En utvecklingstrend är ljusramporna runt maskinen för att bidra till en ljusare och tryggare arbetsplats. Elektriska funktioner och lösningar som används i gruvor, dagbrott, fabriker eller på andra fasta arbetsplatser kan komma att fungera som föregångare till mobila arbetsplatser. Utökning av antalet kameror och varningssystem kan också bli vanligare på fler typer av maskiner och fordon. Här kan man lätt dra paralleller till hur utvecklingen sett ut för personbilar när det gäller informations- och varningssystem, förarassistans, infotainment och personlig anpassning och design via digitala funktioner.

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTSIKTER PÅ BYGG- OCH ANLÄGGNINGSMARKNADEN

Bostäder

Nyproduktionen av småhus och flerbostadshus sjönk till knappt 30 000 påbörjade lägenheter under 2023. Cirka 23 000 av dessa var i flerbostadshus och 6 500 i småhus. Det innebär i princip en halvering från året innan. Samtidigt blev det färdigställt cirka 29 procent fler lägenheter under förra året jämfört med 2022. Avmattningen i bostadsbyggandet inleddes 2022 och beror på en kombination av flera faktorer. Stigande räntor, hög inflation och snabbt ökade byggmaterialkostnader har tillsammans kraftigt påverkat investeringarna i nyproduktionen. Trots ett mycket svagt 2023 väntas den negativa utvecklingen fortsätta även i år. Vissa ljuspunkter kan dock skönjas i statistiken för påbörjandevolymer under årets första kvartal där framför allt investeringarna i flerbostadshus har ökat. Navet Analytics lyfter prognosen för byggandet av flerbostadshus till -8 procent istället för tidigare -12 procent. På småhusmarknaden tror Navet Analytics på en nedgång med -15 procent i år, till följd av att ett fortsatt högt byggkostnadsläge kombinerat med höga räntor och att hushållens reallöner inte hunnit ikapp inflationsutvecklingen och detta dröjer ytterligare en tid. Bygginvesteringarna i bostäder vänder troligtvis upp under 2025 och den positiva utvecklingen förstärks sannolikt 2026 då räntan väntas ha sjunkit undan ytterligare och hushållens investeringsutrymme ökat. Sveriges ekonomi väntas också vara ute ur lågkonjunkturen. I april i år har det skett en uppgång för bostadspriserna med 1,6 procent för bostadsrätter och 0,7 procent för villor, jämfört med för tolv månader sedan. Detta tyder på att utsikterna på bostadsmarknaden visar signaler på en återhämtning.

Såväl nyproduktion av småhus och bostadsrätter och av hyresrätter har drabbats av nedgången inom bostadsbyggandet. Under 2023 minskade byggandet av bostadsrätter mer än hyresrätter men båda upplåtelseformerna väntas minska sett i antal påbörjade lägen-

heter. I cirka 60 procent av landets kommuner rapporteras det om ett bostadsunderskott och andelen förväntas vara ungefär lika stor om tre år, vilket är en faktor som väntas stimulera nyproduktionen på sikt. Trots ett något ljusare ekonomiskt läge än bara för ett halvår sedan och en större optimism kring den framtida ekonomin, finns det faktorer som väntas begränsa bostadsbyggandet under 2024. Det handlar om en stigande arbetslöshet, minskad sysselsättningsstillväxt och en mycket svag ekonomisk tillväxt. Sveriges BNP kan komma att växa med mellan 0-1 procent i år delvis beroende på minskade investeringarna i byggsektorn.

Lokaler

Investeringarna i privata respektive offentliga lokaler sjönk 2023, då de påverkades av inflation, svagare hushållskonsumtion, höjda räntor och höga byggkostnader. Sammanlagt minskade de privata investeringarna i kontor, handel, hotell, nöjeslokaler med omkring 25 procent, det innebär att ny- och ombyggnadsvolymer under förra året var den lägsta sedan 2009. Efterfrågan på nya kontor var svag och antal vakanser steg. Samtidigt inverkar höjda räntor och ökade driftkostnader negativt på fastighetsföretagens möjlighet att kunna investera i nya lokaler. Handelsvolymer på fastighetsmarknaden förra året var den lägsta sedan 2013, enligt analysföretaget Värderingsdata och fastighetsföretagen pressades av minskad lönsamhet visar Fastighetsägarnas Sverigebarometer. En vändning kan vara i antågande under 2024 då 42 procent av företagen i undersökningen räknar med en förbättrad lönsamhet i år, vilket skulle kunna ge utrymme till ökade investeringar. Riksbankens första sänkning av styrräntan kom i maj i år, och om det blir ytterligare två räntesänkningar i år, som Riksbanken aviserat, väntas det ge lokalbyggandet en positiv injektion. Ett förbättrat ekonomiskt läge gör också att hushållens konsumtionsutrymme inom handel och privata tjänster kan öka.

Under det första kvartalet i år har investeringsvolymen i privata lokaler stigit relativt mycket och motsvarar drygt 35 procent av hela förra årets investeringsvolym. Navet Analytics beräknar att husbyggnadsinvesteringarna i privata lokaler ökar med 2 procent i år.

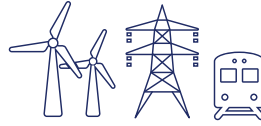
Inom offentliga lokaler minskade investeringarna med ca 11 procent förra året. Enligt SKR:s prognos väntas i år ett fortsatt svårt ekonomiskt läge med krav på besparingsåtgärder för flera kommuner och regioner. Enligt prognosen kommer kommunerna att göra sitt svagaste resultat på 20 år under 2024. SKR bedömer att den ekonomiska återhämtningen kommer att ta tid men att ett ljusare läge kan infinna sig 2025, när räntorna har gått ner och inflationstakten planat ut. Under de senaste två åren har den offentliga sektorn behövt hantera bland annat stigande pensionskostnader till följd av inflationen. Den ekonomiska utvecklingen sammanfaller även med att den offentliga sektorn behöver hantera ett minskande skatteunderlag till följd av en befolkningsminskning i flera kommuner samt en åldrande befolkning överlag och en ökad arbetslöshet. Den förändrade befolkningssammansättningen med ett lägre barnafödande och en större andel äldre väntas minska behovet av skolor och öka behovet av äldreomsorg framöver. Navet Analytics prognos visar att investeringsvolymen i offentliga lokaler kommer att minska med ca 10 procent i år innan det vänder svagt uppåt nästa år.

Industri

Industrins investeringar i husbyggnad ökade svagt med närmare 2 procent under 2023 i motsats till den negativa utvecklingen för bostads- och lokalbyggnandet. Utfallet blev dock något svagare än förväntat, vilket berodde på en inbromsning för investeringarna under sista kvartalet 2023. Industrin som helhet har haft en positiv tillväxt i ett annars sviktande konjunkturläge tack vare ökade investeringarna i norra och mellersta Sverige. Olika delar av industrin har påverkats i olika grad av konjunkturförsvagningen. Dock gick industrin in i lågkonjunkturen med ett relativt högt orderläge, vilket sedermera mattades av alltmer. Nu syns dock tendenser till ökad efterfrågan inte minst från hemmamarknaden och enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer i april är det ett normalstarkt stämningsläge med förväntningar om ökad produktionsvolym kommande månader. Investeringarna i industribyggnader var 15 procent lägre under det första kvartalet

i år jämfört med samma period 2023, vilket tyder på att utvecklingen med mindre investeringar fortsatt från föregående kvartal. Navet Analytics prognos för husbyggnandet inom industrin är en ökning med 5 procent i år och en fortsatt positiv utveckling 2025.

Anläggningar

Anläggningsinvesteringarna steg med 6 procent under 2023

jämfört med 2022, enligt siffror från Byggföretagen och Nationalräkenskaperna. Mellan 2021 och 2023 har investeringarna ökat med 8 procent. De privata investeringarna har drivits på av satsningar inom bland annat energi, kraftledningar, VA och fibernät, medan de offentliga investeringarna också ökat, efter en nedgång under 2022. Den växande elektrifieringen och digitaliseringen i samhället skapar ett behov av en ökad elproduktion och elnät när vi ska ställa om till ett grönare samhälle. Elinfrastrukturen behövs för elektrifiering av industrin, laddstolpar till transporter med mera. Även investeringarna i VA-nät och avfalls- och återvinningsanläggningar är samhällsviktiga funktioner som har fått ökat fokus på senare år och VA-näten är till stora delar ålderdomliga och behöver bytas ut. Utbyggnaden av 5G-nät har också haft hög prioritet under det senaste året och 9 av 10 hushåll har nu tillgång till 5G-nätet, jämfört med 6 av 10 hushåll ett år tidigare. De privata anläggningsinvesteringarna väntas växa något i år för att ta förnyad fart 2025.

Investeringsvolymen för offentliga investeringar har ökat med närmare 5 procent under 2023 och uppgången gäller inom vägar, gator, broar och järnväg, med mera. Nato-anslutningen förväntas driva på vissa offentliga investeringar i vägar, järnväg, hamnar och flygplatser för att öka kapaciteten. På den offentliga sidan förekommer det att projekt blir försenade till följd av politiska beslut och avvägningar mellan vilka infrastrukturprojekt som ska tilldelas pengar. Även tillståndsprocesser kan försena och fördyra projekt för både privata och offentliga investeringar, vilket leder till en osäkerhet kring när projekten kan starta. En sänkning av räntan väntas ha en positiv effekt för att planerade projekt inom kommunal eller statlig sektor ska bli av, men samtidigt ska de offentliga satsningarna avvägas mot andra offentliga satsningar inom välfärden när samhället befinner sig i en lågkonjunktur. De offentliga investeringarna väntas minska med drygt 5 procent 2024 innan de förväntas stiga med 2 procent 2025.

Påbörjade bygginvesteringar 2022–kv 1 2024, prognos 2024–2026, Mkr, 2023 års priser

Sektor	2022	2023	Kv 1 2024	P2024	P2025	P2026
Småhus*	32 440	15 634	3 008	-15%	+15%	+10%
Flerbostadshus*	76 539	37 399	11 658	-8%	+12%	+15%
Industri, lager**	35 954	36 539	8 693	+5%	+3%	0%
Privata lokaler**	40 859	30 509	11 160	+2%	0%	+8%
Offentliga lokaler**	87 047	77 564	24 850	-10%	+2%	+3%
Totalt	273 573	195 874	59 370	-5%	+5%	+6%

* Nybyggnad

** Ny-, till- och ombyggnad

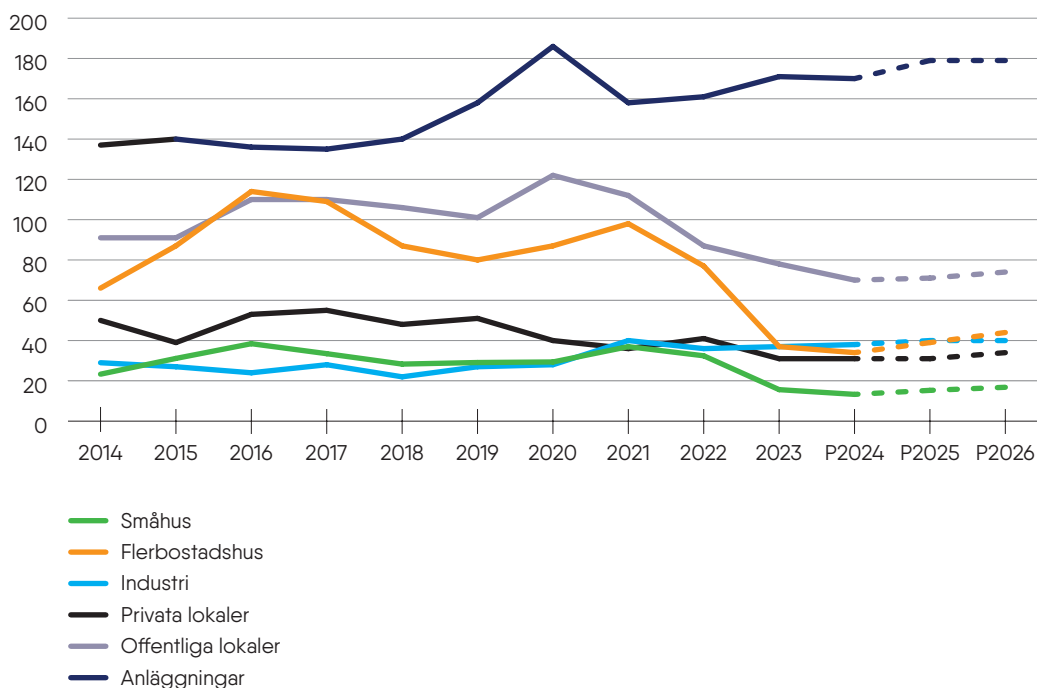
Källa: Byggbakta, Navet Analytics

Anläggningsinvesteringar 2021–2023, prognos 2024–2026, procent Mdr, 2023 års priser

Sektor	2021	2022	2023	P2024	P2025	P2026
Privat	76,4	87,0	93,5	3%	8%	-2%
Offentligt	82,2	74,3	77,9	-6%	2%	3%
Totalt	158,6	161,4	171,4	-1%	5%	0%

Källa: SCB, Byggföretagen, Navet Analytics

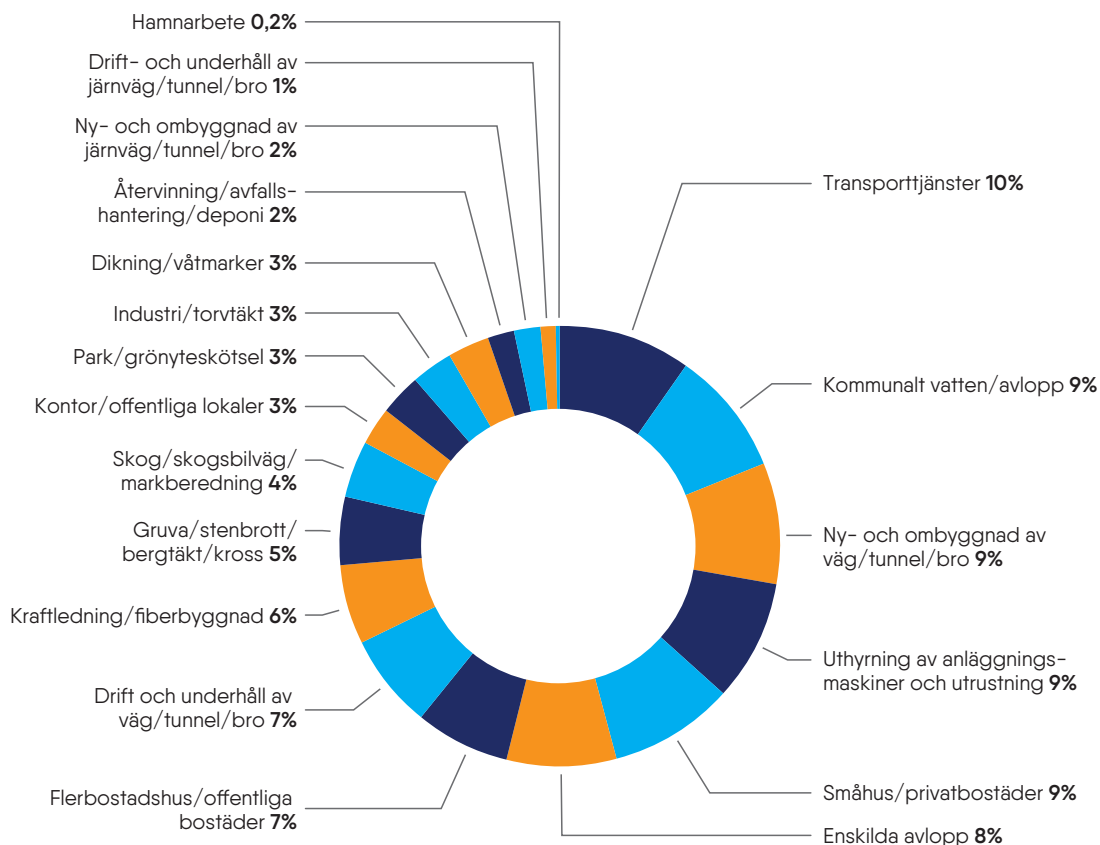
Bygginvesteringar per sektor 2014–2023, prognos 2024–2026 Mdr, 2023 års priser

Källa: Navet Analytics, SCB, Byggbakta, Byggföretagen

MEDLEMSFÖRETAGENS VERKSAMHETS- INRIKTNING

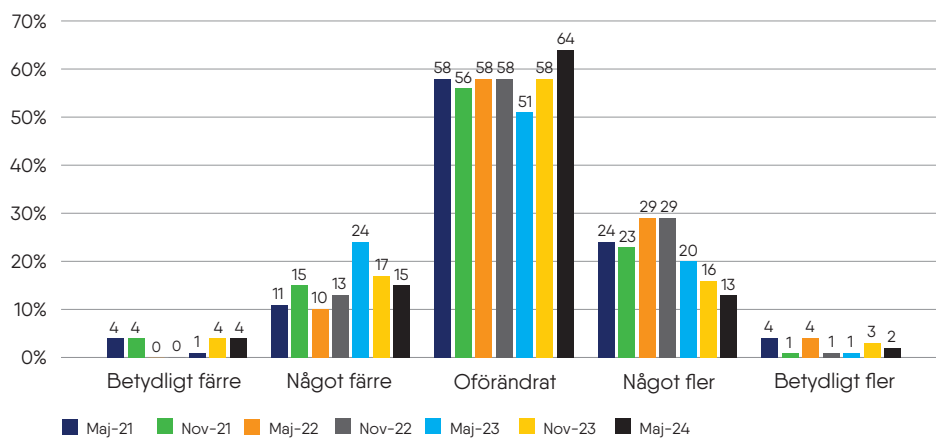
Antal svarande: 366 st

Diagrammet visar inom vilka sektorer som medlemsföretagen agerar i nuläget. De intervjuade har fått välja bland ett antal fasta kategorier och välja ut tre av dessa där man i huvudsak har arbetat inom under det senaste halvåret. Resultatet visar en ganska jämn fördelning mellan sektorerna.

REKRYTERING

Jämfört med föregående rapport i december är personalstyrkan mer stabil. 64 procent av tillfrågade medlemsföretag har oförändrad personalstyrka i maj i år jämfört med samma period förra året. Andelen som är fler respektive färre har minskat. Det är i första hand bland maskinförare och anläggare som personalförändringar har skett. Det är betydligt fler som minskat antalet maskinförare än ökat. Man kan även se en viss övervikt av antalet som rekryterat arbetsledare jämfört med de som minskat på den typen av personal.

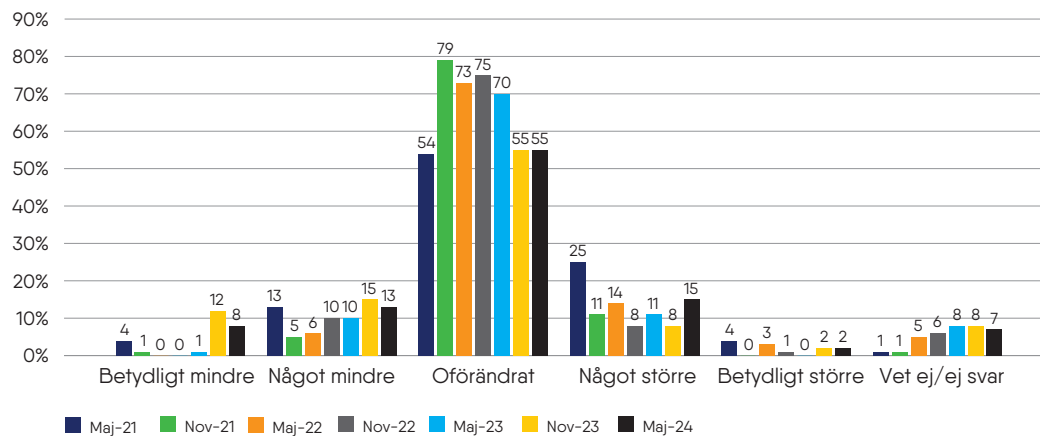
Är ni fler eller färre anställda nu jämfört med samma tidpunkt förra året?

Procent
Bas: 80 t.o.m maj-23. 382 maj-24

När det kommer till behovet av inhyrd arbetskraft har läget förändrats något i positiv riktning. Vid förra undersökningen i december märktes en kraftig minskning av behovet av inhyrd personal. I denna mätning märks det att pendeln har svängt tillbaka. Det är färre som har ett minskat behov av inhyrd personal och fler som ser ett ökat behov. Övervägande delen (55%) har fortsatt oförändrade behov i maj jämfört med samma period förra året.

Hur ser behovet av inhyrd arbetskraft ut idag jämfört med samma tidpunkt förra året?

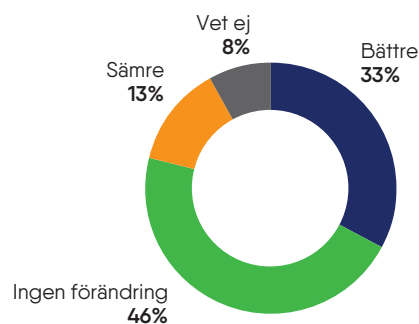

Procent
Bas: 80 t.o.m maj-23. 382 maj-24

ARBETSMILJÖ OCH SÄKERHET

Arbetsmiljö och säkerhet är högt på agendan hos branschens medlemsföretag. Men det räcker inte att endast dessa gör allt man kan för att skapa en säker arbetsmiljö för de anställda. Byggprocessen består av många aktörer och på byggsplatsen samsas flera olika branscher. Det gäller att alla har rätt inställning till frågan och samverkar för att skapa en trygg arbetsplats för alla som verkar där.

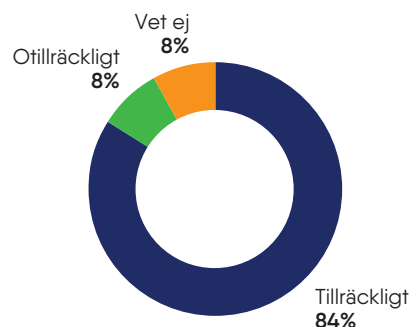
Upplever du att arbetsmiljön generellt sett i branschen har blivit bättre eller sämre de senaste fem åren?

Bas: 368

Nästan hälften av de intervjuade upplever att arbetsmiljön varken har blivit bättre eller sämre de senaste fem åren. De positiva erfarenheterna överväger, då det är avsevärt fler (en tredjedel) som menar att miljön blivit bättre jämfört med de som anser att arbetsmiljön blivit sämre (13%).

Upplever du att ni lägger tillräckligt eller otillräckligt med tid på ert arbetsmiljöarbete på ert företag?

Bas: 368

En stor majoritet av de intervjuade anser att man lägger tillräckligt med tid på arbetsmiljöarbetet på det företag man arbetar på. Men även om flertalet menar att man inte behöver lägga ner fler timmar på arbetet, är det många som känner att man skulle kunna förbättra arbetsmiljöarbetet på flera punkter. En sak som nämns av flera är att pengar och tid avsätts i projekten för att utförarna ska ha utrymme att genomföra ett grundligt arbetsmiljöarbete. Andra kommentarer handlar om riktade utbildningar, praktiska kunskaper och mindre fokus på administration och pappersarbete. Att kunden är införstådd i problemet är också viktigt, för att öka förståelsen för arbetet och maskinentreprenörernas situation.

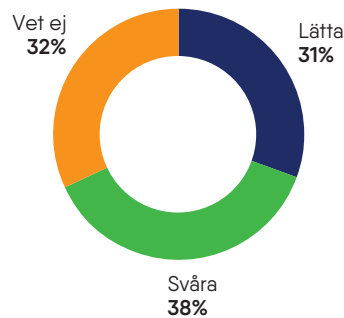
Bättre

- Större förståelse hos alla parter
- Krav, regler, lagstiftning
- Mer utbildning i ämnet
- Fokus på frågan
- En ökad medvetenhet
- Bättre uppföljning
- Bättre maskiner och utrustning

Sämre

- Konkurrensen skapar tidspress och låga priser
- För mycket regler och byråkrati kring arbetsmiljö
- Utländska företag som inte följer samma krav

Upplever du att de lagregler som gäller på arbetsmiljöområdet är lätta eller svåra att följa?

Bas: 368

Svaren är ganska jämnt fördelade, men nästan 4 av 10 upplever lagreglerna som svåra att följa och ger följande exempel på hur de skulle kunna bli enklare.

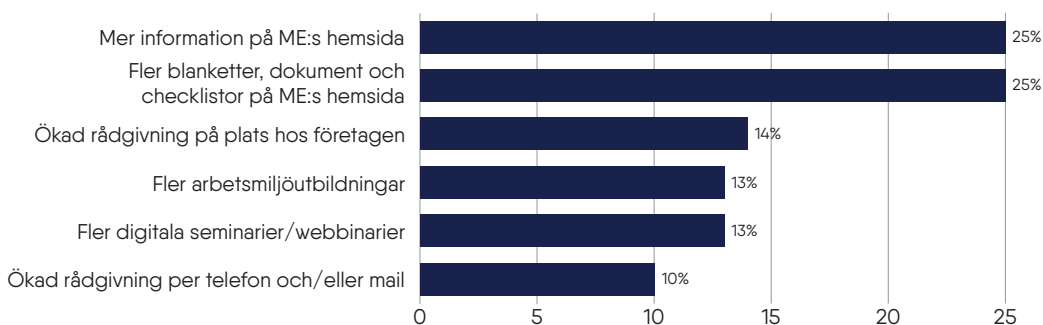
- Mindre stelbenta, flexibla och mer verklighetsanpassade
- Lättare att förstå, fler praktiska exempel
- Färre regler, mindre dokumentation och administration
- Krav som är bättre anpassade till mobila arbetsplatser

Hur skulle era beställare kunna underlätta för er när det gäller att utföra uppdragen på ett säkert sätt?

Bas: 368

Hur skulle Maskinentreprenörerna (ME) kunna stödja er ännu mer i ert arbetsmiljöarbete?

Bas: 368

De intervjuade har fått ta ställning till ett antal fasta svarsalternativ och kan också ha fyllt i flera alternativ. En tredjedel kunde inte svara på frågan.

TRE RÖSTER FRÅN MARKNADEN OM ARBETSMILJÖ OCH SÄKERHET

Här delar tre företag med sig av sina erfarenheter
och tankar kring detta viktiga ämne.

Daniel Schönström

Ägare, S-Schakt
Hörby

Har arbetsmiljön i branschen blivit bättre eller sämre de senaste fem åren?

Jag tycker nog att den generellt blivit bättre. Folk förstår vikten av att ta frågan på allvar. Det har varit mycket information om detta den senaste tiden genom påverkanskampanjer. Beställarna har också blivit tuffare i sina krav och uppföljningen från dem har också skärpts. När det gäller den personliga skyddsutrustningen blir det ibland lite diskussioner kring att bära glasögon och hjälm i olika situationer och då behöver vi ibland gå in och styra upp. På byggplatsen agerar många yrkeskategorier och alla har inte kunskap om hur man uppträder. Det händer att personal går bakom våra maskiner, vilket innebär en stor risk. Disciplinen måste vara hög hos alla som befinner sig på en arbetsplats där vi arbetar. Vi jobbar hårt med att använda personlig skyddsutrustning, men det brister ibland hos andra yrkeskategorier på byggarbetsplatsen och det ger ju fel signaler till våra anställda.

Vad skulle ni behöva för att bli bättre i ert arbetsmiljöarbete?

Vi gör alltid våra riskanalyser, men absolut finns det alltid förbättringar att göra, annars hade det inte förekommit några olyckor. Vi skulle kunna ha mer enkla uppföljningar, som inte är så omfattande att arbeta

igenom. Vi behöver fortsätta att informera och påpeka om vikten av den personliga skyddsutrustningen. Det gäller att hitta rätt nivå i detta så att man kan utföra arbetet hyfsat snabbt.

Hur skulle era beställare kunna underlätta för er så att ni kan utföra uppdragen på ett säkert sätt?

Ge oss tid så vi får lov att utföra vårt arbete utan att andra discipliner är på samma plats. Detta är så klart inte alltid lätt att få till. Byggprocessen ska vara effektiv och ibland är det en pressad tidsplan. När vi arbetar med förtätningar i stadsmiljö är riskerna särskilt stora eftersom utrymmet för oss att verka på blir begränsat. Jag tycker också att det är viktigt att våra beställare har samma krav på sin personal som på oss. Längs med vägar och där det finns personbilstrafik är ett annat exempel på arbetsplatser som kan vara särskilt utsatta för risk. Tredje man respekterar inte alltid våra avspärningar. Beställaren skulle också kunna jobba mer med information till alla på byggplatsen om faran med att vistas inom maskinens arbetsområde. Ett bra exempel på detta är att man på en arbetsplats lät en del personal sätta sig i vår maskin för att öka förståelsen för problemet med sikten. Man fick säga till när man såg en person bakom och på sidan om maskinen och där markerade man ut platserna med koner. Därefter fick personen som satt i maskinen gå ut och se hur långt ifrån maskinen dessa var. På så sätt fick de en uppfattning om döda vinkeln i en maskin. Även om det finns kameror i många maskiner så är det ändå lätt att missa.

Vilka andra erfarenheter vill du dela med dig av?

Arbetsmiljön måste alltid tas på stort allvar även om det tar tid och kostar pengar. Man måste ta sig tid att fundera kring säkerheten innan projektet startar och upprätta en riskanalys, som sedan följs upp under projektets gång. Det kan tillkomma nya moment, som man inte planerat för och då måste man uppdatera riskanalysen så att man tar hänsyn till de nya förutsättningarna. Både arbetsgivare och arbetstagare måste ta sitt ansvar. Det finns risker i både hög- och lågkonjunktur. I en lågkonjunktur med pressade priser är risken att man inte tar sig råd till säkerhetsavspärningar och i en högkonjunktur kan det dyka upp oerfarna företag, som inte har vana att hantera säkerhetsfrågorna på rätt sätt. Jag vill också slå ett slag för att använda ME:s kunskaper, mallar och rådgivning, men också att dela med sig av sina erfarenheter och synpunkter till dem.

Peter Sundin

VD, Bröderna Sundins Entreprenad
Hedesunda

Har arbetsmiljön i branschen blivit bättre eller sämre de senaste fem åren?

Den har förbättrats generellt och fokuset på frågan är stort, vilket är bra. Kraven på hjälm och rätt klädsel har ökat och uppföljningen har förbättrats. I vissa fall har våra beställare dock blivit rigorösa med sina krav på oss, samtidigt som vi märker att det inte är alla branscher som följer samma hårda krav på de arbetsplatser vi arbetar på.

I vårt arbete uppkommer många situationer som kan innebära risker om man inte hanterar dem på rätt sätt. De största riskerna finns bland unga och oerfarna och därför har vi alltid en traditionell igångsättning av ny personal. Vad som ska göras, hur vi ska göra det och vad man måste tänka på.

Vad skulle ni behöva för att bli bättre i ert arbetsmiljöarbete?

Det går alltid att förbättra sig och kanske gäller det främst internt på våra egna anläggningar. Vi har en verkstad med legotillverkning och en bergtäkt där vi har haft en incident, som gjort att vi har tagit ett rejält omtag med säkerhetsarbetet. I övrigt följer vi våra beställares krav. De är duktiga på arbetsmiljö och säkerhet och ligger steget före, så genom att följa deras krav blir vi automatiskt bättre.

Hur skulle era beställare kunna underlätta för er så att ni kan utföra uppdragen på ett säkert sätt?

Det är viktigt att kraven är trovärdiga och inte för hårda. Det gäller att hitta en rimlig balans och ett arbetssätt som fungerar i praktiken och inte bara ser bra ut i teorin. Det vore bra om våra beställare kan ge en säkerhetsintroduktion som är på svenska och som är lätt att ta till sig.

Vilka erfarenheter vill du dela med dig av?

Det gäller att skapa ett öppet klimat på företag. Att sprida känslan till alla medarbetare att det är okej och bra att säga till om man ser saker som man känner skulle behöva förbättras. Det gäller att skapa en trygghet i det tankesättet. Vi har länge varit duktiga på muntliga instruktioner, men har lärt oss att skapa mer skriftliga anvisningar och dokumentation. Jag tror att detta underlättar när man som arbetstagare ska introducera någon ny i personalen eller varje dag i samband med morgonmöte. Vi har en nedskriven dagordning att följa vid morgonkaffet innan arbetet börjar där vi tar upp hur det gick igår, hur alla mår, vad man ska göra under dagen och en checklista där man bockar av säkerhets- och produktionsfrågor.

Jag tycker också man ska ta hjälp av ME:s material och deras hänvisningar till andra informationskällor om arbetsmiljö och säkerhet.

Mimmi Snell

Administrativ chef, Snells Entreprenad
Pajala

Har arbetsmiljön i branschen blivit bättre eller sämre de senaste fem åren?

Jag tycker att det har blivit bättre. Man arbetar helt enkelt mer med frågan. Men det är inte bara den fysiska miljön som man måste jobba med. Den psykosociala miljön är lika viktig och denna känner jag att man måste bli bättre på. Man måste trivas och känna arbetsglädje på jobbet. Har man arbetsglädje påverkar det arbetsmiljön i stort. Trivs man bra, tar man också ett större ansvar för sin miljö på ett bättre sätt. Det måste finnas en öppenhet i samtalskulturen på arbetsplatsen. Man måste känna sig trygg med att våga säga till när trygghet och säkerhet påverkas negativt eller om man märker att någon medarbetare inte mår bra. Det gäller att ha en bra och ärlig relation mellan anställda, chefer, leverantörer och kunder.

Vad skulle ni behöva för att bli bättre i ert arbetsmiljöarbete?

Vi måste bli bättre på att strukturera upp hur vi vill arbeta vidare med vårt systematiska arbetsmiljöarbete. Vi har nyligen haft en BAM-utbildning (Bättre arbetsmiljö) för chefer och ledare på vårt företag. Nu behöver vi arbeta vidare med att utveckla kompetensen kring detta. Det är viktigt att vi alla arbetar likadant och utgår från samma kunskapsplattform och har gemensamma regler.

Hur skulle era beställare kunna underlätta för er så att ni kan utföra uppdragen på ett säkert sätt?

Det är viktigt att det inte blir ont om tid i startskedet, utan att vi får tillräckligt med tid att planera arbetet och gå igenom säkerhetsdetaljerna. Jag kan förstå att kunden vill få i gång projektet så fort som möjligt och vi gör allt för att tillgodose detta, men då finns det risk att vi tvingas till övertid eller stressar igenom vissa moment och då kan det uppstå risksituationer. Det vore bra om det fanns gemensamma regler hos våra kunder när det gäller säkerhetsdetaljer. Ett exempel är vilken färg som blinkfyrarna på maskinerna ska ha. Vissa kunder vill ha blå, andra röda. Risker är att vi råkar sätta på fel färg hos en viss kund och det kan innebära en risk.

Vilka är de största utmaningarna?

Det gäller att få till säkerhetstänkandet ner på individnivå. Vi har en massa personlig utrustning för att skydda oss, som sele, hjälm mm och vi har regler för riskanalys, men sedan är det ändå upp till individen att tänka till kring den egna och medarbetarens säkerhet. Kolla utrustningen innan man använder det, gå igenom momentens risker innan man påbörjar ett arbete, ta sig tid att tänka till i förväg helt enkelt. Försök undvika att stressa i arbetet, då är det risk att man glömmer bort säkerheten.

Att Charlotta Dieden har blivit anställd på Maskinentreprenörerna är jättebra och visar att ME har börjat tagit tag i arbetsmiljöfrågan med nya krafter. Jag tror att det är viktigt att någon fångar upp tillbud och olycksfall i branschen och ser till att informera medlemsföretag så att var och en kan göra allt för att undanröja riskerna att något liknande händer igen. Vi behöver också samverka över gränserna mellan alla som möter varandra i bygg- och anläggningsbranschen.

Vilka erfarenheter vill du dela med dig av?

Att hitta arbetsglädjen och gemenskapen på arbetet. Jag känner att vi har en god arbetsmiljö. Vi gör mycket aktiviteter utanför jobbet och på det sättet lär vi känna varandra. Känner man arbetsglädje bidrar man lättare till en god stämning. Är man goda vänner med sina kollegor tar man också ett större ansvar för dem man bryr sig om. Dessutom märker man också när någon mår dåligt och man vågar prata om det. Det är inte bara arbetet som kan få någon att må dåligt såklart. Men om man mår dåligt i sitt privatliv och kollegorna på arbetsplatsen kan stötta och lyssna så får vi både en bättre arbetsplats och ett bättre samhälle.

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 4 200 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna

Box 1609, 111 86 Stockholm

Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under april-maj 2024.

Följande personer från Navet Analytics har medverkat vid framtagning av MEKO-rapporten:

- ▶ Erik Ottosson
- ▶ Jens Linderöth
- ▶ Magnus Klein

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- ▶ Veronica Sandström, kommunikationschef
- ▶ Jörgen Eriksson, opinions- och pressansvarig